

Evro-za vse nas

Dolazi euro

Uvod	2
I. Zašto uvodimo euro?	4
Šta nam donosi uvođenje eura?	4
II. O euru	5
Šta je euro?	5
Gdje se može plaćati s eurima?	5
III. Preuzimanje eura u Sloveniji	6
Kako se možemo pripremiti za uvođenje eura?	7
Ključni datumi uvođenja eura	7
Dvojno označavanje cijena	8
<i>Pravila preračunavanja</i>	10
<i>Pravila zaokružavanja</i>	10
Tražite kusura!	11
IV. Dodatne informacije	15

Slovenija se članstvom u Evropskoj uniji odlučila za zajedničku evropsku budućnost i time se obavezala i za njenu valutu - euro. Za uvođenje eura mora država koja je članica Evropske unije ispunjavati određene uslove koji su poznati kao konvergentni ili maastrichtski kriteriji. Ključna karakteristika spomenutih mjerila je **stabilnost**: država-kandidat mora iskazivati stabilnost javnih finansija, stabilnost cijena, stabilnost kamatnih stopa i stabilnost deviznog kursa koji zajedno odražavaju stabilnu privredu.

Prvi korak ka preuzimanju eura je Slovenija napravila već ulaskom u mehanizam deviznih kurseva (ERM II) 28. juna 2004. Ako nakon dvije godine saradnje u spomenutom mehanizmu ispunimo sva kriterije, **1. januara 2007.** euro će postati i naš novac. Slovenija je na dobrom putu da dobije zeleno svjetlo.

Iako su mišljenja o korisnosti zajedničke valute na evropskom nivou podijeljena, možemo za malu i otvorenu privredu kao što je slovenačka sa pravom tvrditi da koristi stavljaju moguću rizičnost u drugi plan. A korist od jedinstvene valute neće imati samo država, privreda i preduzetnici, već će ju moći osjetiti i svako od nas. Euro je stabilna valuta. Sa njim već možemo kupovati u 12 država Evropske unije, a ulaskom novih država u područje eura mogućnosti postaju još veće. Kad budemo u te države odlazili u posjete, na poslovna putovanja, odmore, izlete ili u kupovinu, nećemo više morati prethodno mijenjati novac. Euro će slovenačkoj privredi pomoći bolje iskoristiti prednosti zajedničkog evropskog tržišta, a potrošači ćemo jednostavno moći upoređivati cijene istih proizvoda u različitim državama. Euro je uz to već odavno prerastao okvire EU i može se zamijeniti i u trećim državama.

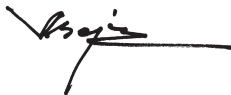
Jedna valuta znači veću međusobnu povezanost Evropske unije. Godinama euro nije stekao samo ugled jake i stabilne

međunarodne valute već je postao i simbol zajedničkog evropskog identiteta i zajedničkih vrijednosti više od tri stotine miliona ljudi. Dokazao je da može biti velika prilika za stvaranje konkurentnog i stabilnog privrednog prostora.

Pripreme za preuzimanje eura u Sloveniji su u punom toku. Zajedno ih vode Vlada RS i Banka Slovenije, a u njih su uključene i sve važne institucije, kako na državnom, tako na lokalnom nivou. Svjesni smo toga da je od ključnog značaja za uspjeh ovog projekta u pripreme uključiti i sve stanovnike Republike Slovenije.

U tu svrhu Vlada i Banka Slovenije pripremile su opsežan program obavještavanja javnosti. Publikacija koja je pred vama je uvod u te aktivnosti. U njoj želimo vas u godini intenzivnih priprema na preuzimanje eura, najprije upoznati sa djelovanjem evropskog novčanog područja, ulogom Slovenije u njemu i naposljetku sa euro novčanicama i kovanicama. Ne sumnjamo u to da se je većina među vama već upoznala sa eurima, ali ipak vjerujemo da je ova publikacija dobrodošla. Naime, prilikom početka dvojnog označavanja cijena želimo vam i na ovaj način pomoći da biste se što lakše i što brže naviknuli na euro - naš budući novac, dio naše zajedničke evropske budućnosti.

Dr. Andrej Bajuk
ministar finansija

I. Zašto uvodimo euro?

Prilikom ulaska u Evropsku uniju (1. maj 2004.), Slovenija se obavezala na uvođenje zajedničke evropske valute - eura. Iako je ta obaveza dio našeg pristupnog ugovora, moramo prije same zamjene tolara eurom ispuniti konvergentne kriterije i ka tom cilju su usmjerene i naša ekonomska i novčana politika.

Kad je zajedničku evropsku valutu kao zvanični novac uvelo prvih 11 država EU (poslije je euro uvela još i Grčka), države članice još uvijek su imale mogućnost da same odluče hoće li preuzeti euro ili ne. Velika Britanija i Danska su odlučile sačuvati vlastite valute: u pregovorima su se izborile za pravo na mogućnost da ne trebaju uvesti euro, čak ni u slučaju ispunjavanja konvergentnih kriterija. A Švedska za sad još uvijek formalno ne ispunjava konvergentne kriterije za uvođenje eura, jer ostaje van mehanizma deviznih kurseva (ERM II). Za nove države-članice EU, uključujući i Sloveniju, ta mogućnost ne postoji. Sve moraju svoju ekonomsku i novčanu politiku voditi tako da čim prije ispune konvergentne kriterije i da se tako pripreme za uvođenje eura.

4

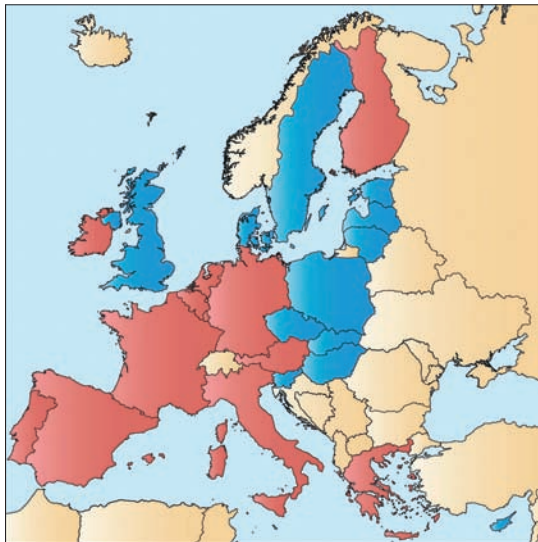
Šta nam donosi uvođenje eura?

Uvođenje eura u Sloveniji donosi nam i sljedeće ugodnosti:

- oblikovanje stabilnije okoline za cjelokupnu privredu zbog uklanjanja nestabilnosti deviznih kurseva između država koje su uvele euro, a time i uklanjanja neizvjesnosti, rizičnosti i troškova mijenjanja valuta;
- lakše poslovanje i na neevropskim tržištima;
- bolju uporedivost domaćih cijena proizvoda i usluga sa cijenama u državama tzv. euro-područja;
- veću konkurenciju zbog bolje uporedivosti cijena na području eura;
- otklanjanje troškova zbog mijenjanja novca;
- veći izbor različitih oblika štednje i lakše dizanje kredita, bez nepotrebnog traženja mjenjačnice prije putovanja na putu po Europi i svijetu.

Šta je euro?

Euro je zajednička valuta Evropske unije. Do sada ga je uvelo 12 država-članica EU, koje sačinjavaju tzv. područje eura.

Područje eura sačinjavaju Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Irska, Italija, Luksemburg, Njemačka, Portugal i Španija.

Gdje se može plaćati s eurima?

- u 12 država-članica EU: u Austriji, Belgiji, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Holandiji, Irskoj, Italiji, Luksemburgu, Njemačkoj, Portugalu i Španiji;
- u Monaku, Vatikanu i San Marinu, koji su sa EU sklopili posebne sporazume o upotrebi eura;
- na francuskim prekomorskim teritorijima koji formalno nisu dio EU, ali su prije uvođenja eura koristili francuski franak;
- u državama, odnosno u dijelovima država u kojima se euro koristi kao naslijeđe starih valuta; takvi primjeri su Andora koja nikad nije imala svoje valute, upotrebljavala je špansku pezetu i francuski franak, te Crna Gora i Kosovo u kojima se euro upotrebljava kao naslijeđe njemačke marke.

III. Preuzimanje eura u Sloveniji

Kako se predviđa, u Sloveniji ćemo euro uvesti 1. januara 2007. Nakon uvođenja euro-novčanica i kovanica slijedit će razmjerno kratko razdoblje dvojnog opticaja tolara i eura. Besplatna zamjena tolarske gotovine u bankama će biti moguća do 1. marta 2007, a nakon toga bez vremenskog ograničenja bit će moguće tolarske novčanice mijenjat u Banci Slovenije. Tolarske kovanice bit će moguće zamijeniti do kraja 2016. godine.

Vremenski raspored aktivnosti kod preuzimanja eura*

*svi datumi su uslovni

ERM II razdoblje

28. 6. 2004
ulazak u ERM II

predpristupno
razdoblje

Po predviđanjima
u junu 2006:
• ispunjenje
konvergentnih kriterija
• uklanjanje derogacije
• određivanje neopozivo
određenog kursa zamjene

€-dan
1. 1. 2007

preuzimanje eura
razdoblje dvojnog
opticaja

1. 1. 2007
• euro postaje naš novac
• početak dvojnog opticaja
i zamjena tolara za euro

Razdoblje produžene
zamene u Banci Slovenije
bez vremenskog ograničenja
za tolarske novčanice
i za tolarski kovani novac
do kraja 2016. godine.

14. 1. 2007
• kraj dvojnog opticaja

1. 3. 2007
• kraj mijenjanja tolara
za eure u bankama

Razdoblje dvojnog opticaja u kojem ćemo imati mogućnost plaćanja u tolarima i eurima će biti veoma kratko, zbog toga je preporučljivo da već prije 31. decembra 2006 što više gotovine uložimo na račun u banci, jer će se tako naš novac automatski preračunati u eure.

Kako se možemo pripremiti za uvođenje eura?

Uvođenje novog novca je projekt koji se tiče svih - države, njene privrede i stanovništva. Dobra priprema za preuzimanje eura na nivou države i privrede bitno će olakšati uvođenje novog novca i pojedincu. Dobra informisanost potrošača može biti od ključnog značaja za neometan proces zamjene tolara za eure.

Važno je poznavati ključne datume vezane za uvođenje eura.

- 1. januar 2007.** - ciljni datum uvođenja eura na koji su vezani svi ostali datumi; da li će euro stvarno biti uveden 1. januara 2007. zavisi od toga hoće li Slovenija ispunjavati zatražene kriterije;
- 1. januar 2007. - 14. januar 2007.** - razdoblje dvojnog opticanja eura i tolara: u tom kratkom razdoblju euro će već biti naš novac, ali će se u gotovinskom plaćanju još uvijek moći koristiti tolari;
- 1. januar 2007. - 1. mart 2007.** - bit će moguća zamjena tolar-ske gotovine u bankama bez provizije, a nakon tog roka u Banci Slovenije bez vremenskog ograničenja za tolar-ske novčanice, a za tolar-ske kovanice do kraja 2016. godine; sav uknjiženi novac, dakle novac na transakcijskim računima, automatski će se preračunati u euro sa 1. januarom 2007.

Važno je da uz pomoć (informativnog) dvojnog označavanja pratimo da li su cijene pravilno preračunate i iznosi pravilno zaokruženi

Dvojno označavanje cijena pomaže potrošačima da se naviknu na izražavanje vrijednosti u novom novcu, a ispisivanje cijena u tolarima i eurima pomaže i kod otkrivanja nepravilnog preračunavanja, odnosno zaokruživanja. Prema zakonu o dvojnomo

III. Preuzimanje eura u Sloveniji

označavanju cijena moraju cijene roba i usluga izvjesno razdoblje prije i poslije uvođenja eura biti navedene u tolarima i eurima.

Dvojno označavanje cijena će biti razdijeljeno na dva razdoblja:

obavezno razdoblje informativnog dvojnog označavanja

cijena će početi 1. marta 2006. i završiti na dan određivanja neopozivog *kursa razmjene*¹. U tom razdoblju cijene moraju biti označene zajedno i u tolarima i u eurima te preračunate po *centralnom kursu*²;

razdoblje dvojnog označavanja cijena će početi sa danom određivanja kursa razmjene i završiti će se šest mjeseci nakon uvođenja eura.

Sve vrijeme trajanja dvojnog označavanja cijena, cijene za robu i usluge moraju biti navedene u obje valute i objavljene tako da ih potrošač može jednostavno i nedvosmisleno pročitati te uporediti. Međutim, predviđeni su i neki izuzeci:

na benzinskim pumpama na automatima za točenje goriva ili u njihovoj neposrednoj blizini mora biti navedena cijena za jedan litar goriva u obje valute i kurs razmjene. Cijena jednog litra goriva navedena u eurima mora biti precizirana na tri decimalna mjesta;

preduzeća koja nude robu i usluge preko kataloga mogu u katalogima navesti cijene samo u vodećoj valuti na datum izdavanja kataloga, ali moraju priložiti informaciju o kursu razmjene i cjenovnik sa navedenim svim cijenama iz kataloga u obje valute u rastućem redu;

na odjelima mesnice, ribarnice, delikatesa i hljeba na vidljivom mjestu mora biti postavljen cjenovnik za svu robu u obje valute;

¹ Kurs razmjene je neopoziv i trajan kurs razmjene između tolara i eura koji će postaviti Vijeće EU.

² Centralni kurs je kurs koji je bio određen prilikom ulaska Slovenije u mehanizam deviznih kursova (ERM II), tako zvanu euro čekaonicu (1 € = 239,640 SIT).

III. Preuzimanje eura u Sloveniji

prodajni automati za robu i usluge moraju imati na vidljivom mjestu kurs razmjene i cjenovnik sa svim cijenama za robu i usluge u obje valute;

kod prodaje knjiga i ostalih izdavačkih proizvoda moraju biti na vidljivom mjestu označeni kurs razmjene i obračunska tabela, na kojoj su navedeni iznosi bar trideset najčešćih cijena knjiga, odnosno ostalih izdavačkih proizvoda po izboru prodavača u rastućem redu u obje valute;

preduzeća koja prate uplate za igre na sreću ili vrše druge usluge vezane za bilo koju igru na sreću moraju imati na prodajnim mjestima i na automatima sa igrama na sreću na vidljivom mjestu kurs razmjene i cjenovnik u obje valute;

mala preduzeća koja obavljaju trgovačku djelatnost i zapošljavaju najviše deset osoba mogu u prodavnici u kojoj je istovremeno zaposleno najviše petero ljudi upotrijebiti alternativne načine da potrošaču omoguće preračunavanje i upoređivanje cijena u tolarima i eurima, na primjer, upotrebom cjenovnika ili obračunskih tabela. Jednako važi za preduzeća koja obavljaju zanatsku djelatnost;

preduzeća koja nude robu ili usluge za sklapanje pravnih poslova kod kojih se cijene, vrijednost potraživanja ili obaveze iskazuju u eurima;

zemljoradnici koji svoju robu prodaju neposredno krajnjem potrošaču.

Dvojno označavanje također neće biti obavezno za označavanje cijena na jedinicu proizvoda (na primjer za kilogram, metar, komad), iznosa na ispisima vaga i digitalnih prikazivača cijena te vrijednosti poštanskih naljepnica.

Kakva su pravila preračunavanja i zaokružavanja?

Pravila preračunavanja u razdoblju obaveznog informativnog dvojnog označavanja cijena

Od 1. marta 2006. do određivanja kursa razmjene se iznosi informativno preračunavanje po centralnom kursu. Iznos u eurima se izračuna tako da se tolarski iznos dijeli **centralnim kursom** (1 € = 239,640 SIT). Kod zaokruživanja iznosa važe pravila zaokružavanja.

Pravila preračunavanja u razdoblju dvojnog označavanja cijena

Nakon određivanja neopozivog kursa razmjene odrediti će se kurs za 1 euro. Kurs razmjene se prilikom preračunavanja ne zaokružuje ni skraćuje i upotrebljava se za preračunavanje jedinice eura i jedinice tolara u oba smjera. I u tom slučaju važe pravila zaokružavanja.

Pravila zaokružavanja

Pravila zaokružavanja su sve vrijeme jednaka, bez obzira na to po kojem kursu se izvodi preračunavanje cijena.

Kod zaokružavanja se novčani iznosi u eurima zaokružuju na gore ili na dole na najbliži cent. Ako je rezultat preračunavanja iznos koji je tačno na sredini, onda se taj iznos zaokružuje na gore.

1. ako je broj trećeg decimalnog mjesta **manji od pet**,
onda se iznos u eurima zaokružuje na dole:
(npr. 24,784 EUR postane 24,78 EUR);
2. ako je broj trećeg decimalnog mjesta **pet ili više**,
onda se iznos u eurima zaokružuje na gore
(npr. 24,785 EUR postane 24,79 EUR).

III. Preuzimanje eura u Sloveniji

Primjer zaokružavanja kod preračunavanja na osnovu centralnog kursa

1. primjer:

$500 \text{ SIT} = 500 : 239,640 = 2,0864\dots \rightarrow 2,09 \text{ EUR}$
(pošto je broj trećeg decimalnog mjesta pet ili više, iznos u eurima se zaokružuje na gore)

2. primjer:

$1.000 \text{ SIT} = 1.000 : 239,640 = 4,1729\dots \rightarrow 4,17 \text{ EUR}$
(pošto je broj trećeg decimalnog mjesta manji od pet, iznos u eurima se zaokružuje na dole)

Tražite kusur!

Prilikom plaćanja u tolarima na vraćeni kusur često ne obraćamo pažnju, zato on najčešće ostaje na kasi, po džepovima ili kod kuće.

Uvođenjem eura će plaćanje kovanicama i novčanicama nižih vrijednosti postati bitno, jer će cijene osnovnih životnih namirnica, recimo hljeba i peciva, iznositi oko 1 euro. Zbog toga će se u našim džepovima ubrzo primijetiti svaki cent koji ćemo bezbrižno ostaviti na kasi. Morat ćemo naučiti i to da kovanice redovno trošimo umjesto da ih čuvamo kod kuće. Kovanice su platno sredstvo koje je posve jednako vrijedno kao i novčanice.

Euro novčanice

Novčanice su izdate u sedam različiten vrijednosti:

5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € i 500 €.

Sve novčanice su zakonita platna sredstva na cjelokupnom području eura.

Svaka novčanica prikazuje jednog od evropskih arhitekturnih stilova:

- klasiku
- romaniku
- gotiku
- renesansu
- barok i rokoko
- arhitekturu željeza i stakla
- suvremenu arhitekturu 20. stoljeća.

Na prednjoj strani su prikazani prozori i vrata koji simboliziraju evropski duh otvorenosti i saradnje. 12 zvijezda Evropske unije predstavljaju dinamiku i harmoniju savremene Evrope. Mostovi na naličju simboliziraju komunikaciju između evropskih naroda te između Evrope i ostalog svijeta.

Euro-za vse nas

Euro kovanice

Kovanice

Kovanice su izdane u osam različitih vrijednosti:

1, 2, 5, 10, 20 i 50 centi, 1 € in 2 €.

Sve vrijednosti imaju jednaku prednju stranu, a poleđina se razlikuje među državama.

Nacionalna strana označava u kojoj državi su kovanice bile izdate.

Idejni prijedlozi slovenačkih euro kovanica

Dr. France Prešeren

Primož Trubar

Triglav

lipjanci

Plečnikov plan slovenačkog parlamenta

Sejač

knežev kamen

rođa

IV. Dodatne informacije

Što smo bliže uvođenju eura, toliko se rađa više pitanja. Sakupili smo nekoliko izvora informacija na koje se možete obratiti prilikom traženja odgovora.

Na **eurofonu 080 2002**, besplatnom telefonskom broju, možete postavljati pitanja o uvođenju eura u Sloveniji, o toku priprema, izvođenju promjene valuta i još mnogo čemu. 080 2002 je ujedno i broj na koji možete dojavljivati moguće nepravilnosti koje ćete primijetiti kod preračunavanja cijena iz tolara u eure, zaokružavanja iznosa ili nepoštivanja pravila dvojnog označavanja.

Za postavljanje pitanja ili naručivanje publikacija možete upotrijebiti i **europisnice** koje možete dobiti na poštama širom Slovenije.

Internetska stranica **www.evro.si** je bogat izvor informacija za sve one koji se zanimaju za detaljnije informacije o euru i priprema na njegovo uvođenje u Sloveniji. Tu ćete naći mnogo praktičnih informacija o toku izmjene, a osim toga i brojne linkove na specijalizovane stranice. Neke od njih ćemo navesti i ovdje:

Banka Slovenije

<http://www.bsi.si>

Ministarstvo finansija Republike Slovenije

<http://www.gov.si/mf/>

Privredna komora Slovenije

<http://www.gzs.si>

Zveza potrošnikov Slovenije

<http://www.zps-zveza.si/zps.html>

IV. Dodatne informacije

Europska centralna banka

<http://www.ecb.int>

Europska komisija

<http://europa.eu.int>

*Za pitanja o općim informacijama o Evropskoj uniji, njenim institucijama i programima kao i o djelovanju Slovenije kao članice EU možete još uvijek pozvati eurofon **080 2002** ili posjetiti internetsku stranicu <http://evropa.gov.si>*

Evro-za vse nas

Izdali:

Vlada Republike Slovenije

(za nju: Direkcija Vlade RS za informisanje) i

Banka Slovenije

Glavni urednici:

Alenka Čebular

Špela Majcen

Uredniški odbor:

Alenka Čebular, Nada Bizjak,

Vladimir Djorović, Nataša Kokol Car,

Špela Majcen, Darja Rabzelj

Oblikovanje:

Edi Berk / KROG

Prijevod:

Admir Baltić

Lektura:

Sonja Cekova

Štampa:

OPOCE

Naklada:

2000

Mart 2006

*Produced with the support of the
European Commission.*

*©Responsibility for the content of the brochures
lies entirely with the Government of the
Republic of Slovenia and Bank of Slovenia.*

**BANKA
SLOVENIJE**

Evro-za vse nas

ISBN 92-79-01211-8

9 789279 012112